

Увеличаването на участието на жените в работната сила и премахването на разликите в заплащането между жените и мъжете ще има положително въздействие върху икономическия растеж в Европейския съюз. Въпреки постигнатите напоследък подобрения все още има трайни разлики по пол в активността на пазара на труда¹ и заплащането, което води до по-ниски равнища на заетост за жените и потенциално ограничава растежа в ЕС. Решаването на тези проблеми има решаващо значение, за да се постигне заложената в стратегията „Европа 2020“ цел за общо равнища на заетост сред жените и мъжете от най-малко 75 % до 2020 г.

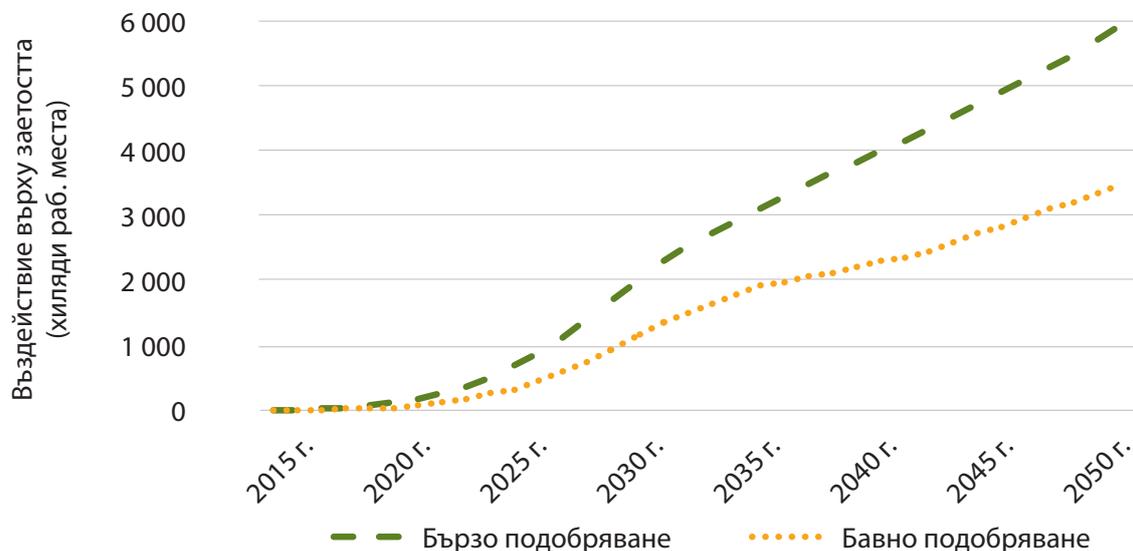
В проучване на Европейския институт за равенство между половете (EIGE) относно „икономическите ползи от равенството между половете“ са изложени убедителни доказателства за положителните въздействия от намаляването на неравенствата между половете на пазара на труда.

Мерките за равенство между половете, чрез които могат да се намалят разликите по пол, включват:

- предоставяне на грижи за деца и други грижи;
- промени в условията и заплащането за отпуск за отглеждане на дете;
- насърчаване и подкрепа на договорености за работа на непълно и гъвкаво работно време;
- правни разпоредби и политики за равно заплащане и равностойни условия на труд;
- премахване на половата сегрегация в различните отрасли и професии;
- намаляване на броя на прекъсванията в професионалното развитие на жените;
- насърчаване на заемането на ръководни позиции от жени.

Премахването на неравенствата между половете по отношение на активността на пазара на труда и заплащането засилва икономическия растеж

Фигура 1. Въздействие от премахването на разликата в активността върху заетостта

¹ Равнището на активност на пазара на труда представлява процента на икономически активните лица в работната сила (работещи или търсещи работа) от общото население.

Премахването на разликата в равнището на активност ще увеличи значително дела на заетост. Проучването прогнозира ръст от 3,5 до 6 милиона работни места през 2050 г. в резултат на допълнителния брой жени, присъединили се към работната сила. Повишеното предлагане на работна ръка ще даде също възможност на сектори, които дотогава са изпитвали затруднения (напр. поради липсата на квалифицирани кадри), да увеличат производствения си потенциал².

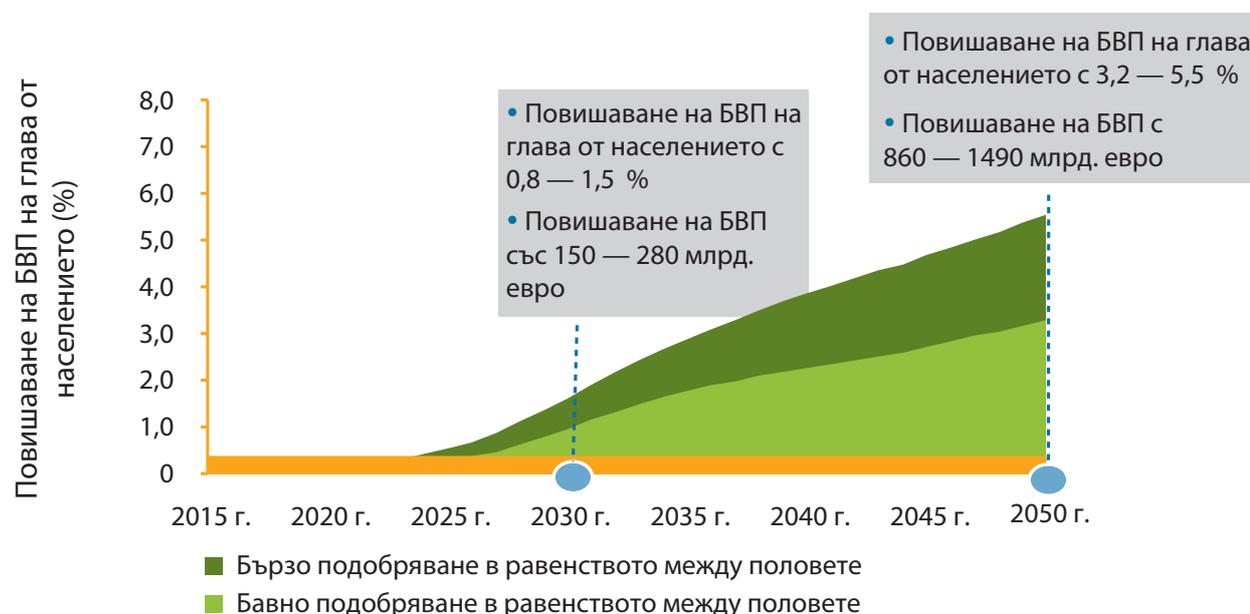
В сравнение с последиците от премахване на разликата в равнището на активност, последиците от премахване на разликите в заплащането върху заетостта на жените са сравнително по-малки. От една страна, по-високото заплащане първоначално ще насърчи повече жени да се включат в пазара на труда, което ще доведе до повишаване на равнищата на производителността и заетостта. От друга страна, по-големите

разходи за труд вероятно ще подтикнат фирмите да намалят търсенето на работна ръка и да предлагат по-малко работни места.

Същевременно повишаването на възнагражденията на жените допринася за намаляване на разликата в равнището на активност. Възможно е това да обяснява отчасти положителните въздействия върху заетостта, свързани с подобряване на активността на жените на пазара на труда.

Въздействието върху brutния вътрешен продукт (БВП) на глава от населението е най-голямо, когато разликата в равнището на активност намалява. Очаква се БВП на глава от населението да се повиши с 0,8 — 1,5 % през 2030 г. и с 3,2 — 5,5 % през 2050 г. (ръст на БВП с до 280 млрд. евро към 2030 г. и до 1 490 млрд. евро към 2050 г.).

Фигура 2. Въздействие от премахването на разликата в активността върху БВП на глава от населението

Подобренията по отношение на равенството в заплащането ще доведат до ръст с 0 — 0,2 % на БВП на глава от населението през периода 2030 — 2050 г. Намаляването на разликите в заплащането на жените и мъжете оказва слабо въздействие върху БВП поради противодействащи макроикономически въздействия. По-големите заплати за жените генерират ръст на реалните приходи и разходи на домакинствата, но същевременно увеличават разходите, които трябва да се поемат от фирмите. В дългосрочен план фирмите повишават цените, за да възстановят маржовете на своята печалба, което намалява реалните доходи на домакинствата и оказва натиск за намаляване на БВП, считано приблизително от 2040 г. нататък.

Насочването на вниманието единствено върху БВП има вероятност да засенчи другите положителни въздействия от премахването на разликите в заплащането. Повишението на заплатите на жените по всяка вероятност ще намали равнищата на бедност сред жените и разликата по пол в пенсиите за старост (EIGE 2016 г.). Намаляването на разликите в заплащането може да засили също самоувереността на жените и да им даде възможност да поемат повече отговорности в работата си и да се издигат на ръководни позиции (Booth, 2003). В обобщение, насърчаването на по-голямо участие на жените в пазара на труда и осигуряването на равенство в заплащането е от решаващо значение за постигане на общо равнище на заетост сред жените и мъжете от поне 75 % и засилване на приобщаващия, интелигентен и устойчив растеж.

² Производственият потенциал, или потенциалната производствена мощност на икономиката, представлява максималната икономическа продукция при пълно използване на всички ресурси.

Фигура 3. Въздействие от премахването на разликите в заплащането на жените и мъжете върху БВП

При жените се наблюдават по-ниски равнища на активност и на заетост и те печелят по-малко в сравнение с мъжете

Равнището на заетост на жените в ЕС е 64,3 % през 2015 г. спрямо 75,9 % за мъжете³.

Жените по всяка вероятност извършват много повече неплатена работа от мъжете, включително във връзка със задължения за полагане на грижи за деца и по-възрастни родственици. Те участват по-малко на пазара на труда и/или са принудени да приемат ограничения в професионалната си реализация. Въпреки постигнатия напоследък ръст в равнищата на активност на жените в цяла Европа, средната стойност за ЕС на разликата по пол в равнищата на активност все още е 15 %, като понякога разликите са много по-големи на национално равнище. Разликите в равнището на активност водят, от своя страна, до по-малки равнища на заетост за жените.

През 2014 г. брутното почасово заплащане на жените беше средно с 16,1 % по-малко от това на мъжете⁴.

Неравенството между половете на пазара на труда се усложнява от разликите в заплащането на жените и мъжете. Въпреки технологичните промени⁵ и законодателните актове,

целящи да гарантират равно заплащане на жените и мъжете, през XXI в. продължава да има разлики в заплащането по пол. Освен това те се различават значително в отделните държави членки.

Разликите по пол в заетостта и заплащането са резултат от различни неравенства, на които жените са изложени през целия си живот.

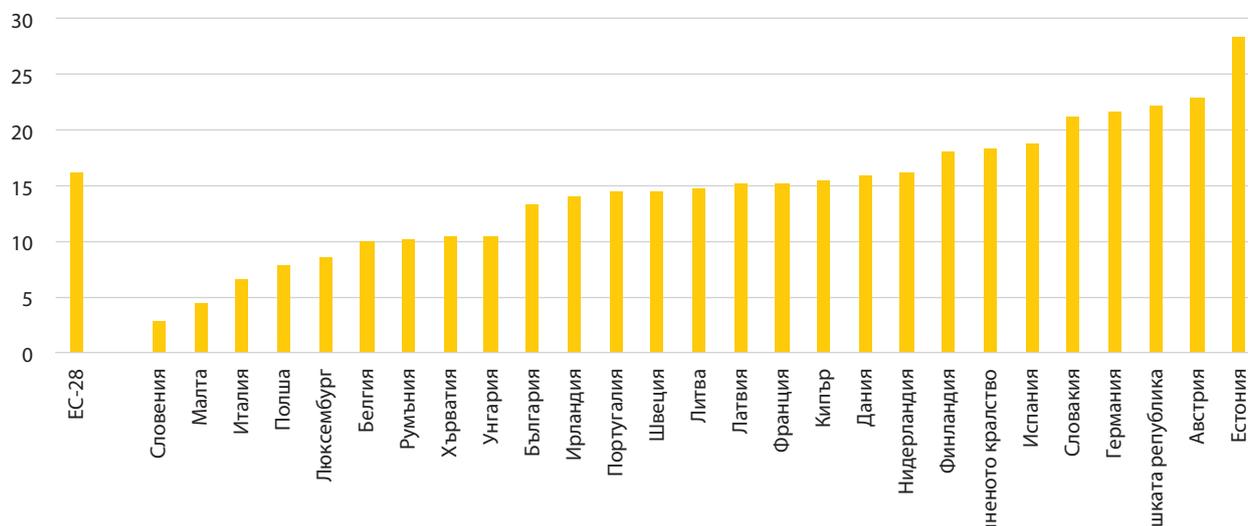
- I. **Полова сегрегация в образованието и на пазара на труда:** често е налице непропорционално висока концентрация на жени на позиции, в учебни програми и професии, които предлагат по-ниско заплащане от професиите, изпълнявани предимно от мъже.
- II. **Професионална сегрегация** — както хоризонтална (различни сектори и професии), така и вертикална (различни степени на отговорност или различни длъжности).
- III. **Прекъсвания на професионалното развитие** заради отпуск по майчинство.

³ Евростат определя равнището на заетост като „дял от работоспособното население, което е наето на работа“. За допълнителна информация вж.: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Employment_statistics.

⁴ Бележка: цитираните данни са най-новите, предоставени от Евростат към момента на изготвянето на настоящата публикация. За допълнителна информация и актуализации вж. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics.

⁵ Технологичният напредък на работното място повиши стойността на интелектуалните умения спрямо тази на ръчните умения, с което се увеличиха относителните възнаграждения на жените (Black and Spitz-Oener, 2010 г.).

Фигура 4. Некоригирана разлика между заплащането на жените и мъжете, 2014 г. (разликата между средните брутни почасови доходи на работещи мъже и жени като процент от брутните доходи на мъжете)

Източник: Евростат (tsdsc340).

IV. **Неравномерно разпределение на неплатената работа в домакинството и за полагане на грижи:** жените по всяка вероятност извършват много повече неплатена работа от мъжете, включително задължения

за полагане на грижи за деца и по-възрастни родственици. Това намалява възможностите им за участие в пазара на труда и ограничава тяхното професионално развитие.

Разликите по пол в заетостта и заплащането струват скъпо

Общите разходи поради по-ниското равнище на заетост при жените в ЕС са 370 млрд. евро през 2013 г., или 2,8 % от БВП на ЕС.

Разходите поради по-ниското равнище на заетост при жените е изчислено, като се включат пропуснатите им доходи и социални надбавки, както и публичните финансови разходи, например социални помощи и обезщетения в полза на физически лица. В зависимост от образователното равнище на жените разходите поради изключване от пазара на труда през целия им трудов живот се изчисляват в размер на 1,2 млн. евро и 2 млн. евро (Eurofound, 2016 г.).

За прякото икономическо въздействие на разликите в заплащането на жените и мъжете има малко данни, но проучванията

показват, че неравното заплащане на жените вреди не само на тях, но и води до разходи за цялото общество. Има силна връзка между разликите в заплащането на жените и мъжете и детската бедност, недостига на квалифициран персонал и разходите за икономиката поради недостатъчното използване на уменията на жените.

Неравенствата между половете на пазара на труда упражняват вредно въздействие върху доходите на жените, включително върху заплатите и пенсиите за прослужено време. На свой ред това може систематично да подкопае икономическата независимост на жените и да повиши риска от бедност и социално изключване, на който те са изложени (EIGE 2016 г.).

Източници

Black, S. E. и Spitz-Oener, A. (2010), *Explaining women's success: technological change and the skill content of women's work* („Обяснение за успеха на жените: технологичните промени и квалификацията в работата на жените“), *The Review of Economics and Statistics*, Vol. 92, No 1, стр. 187—194.

Booth A., Burton, J. and Mumford, K. (2003), *The position of women in UK academic economics* („Положението на жените в икономиката на висшето образование в Обединеното кралство“), *The Economic Journal*, Vol. 110, стр. 312—333.

Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound) (2016 г.), *The gender employment gap: challenges and solutions* („Разликата по пол в заетостта: проблеми и решения“), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург. Документът може да се намери на: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2016/labour-market/the-gender-employment-gap-challenges-and-solutions>

За проучването

Проучването относно икономическите ползи от равенството между половете е първото от този вид в ЕС. То използва надежден иконометричен модел за оценка на широк набор от макроикономически ползи от равенството между половете в редица области, като образование, активност на пазара на труда и възнаграждения.

Общите резултати показват, че повече равенство между половете ще доведе до:

- между 6,3 и 10,5 милиона допълнителни работни места през 2050 г., при което около 70 % от тях ще бъдат заети от жени;
- положителни въздействия за БВП, нарастващи във времето;
- ръст на БВП на глава от населението до близо 10 % през 2050 г.

В проучването е използван макроикономическият модел ЕЗМЕ за оценка на икономическите въздействия от подобренията в равенството между половете. ЕЗМЕ е емпиричен макроикономически модел, специално пригоден за моделни резултати на равнището на ЕС и държавите членки.

Резултатите от проучването на икономическите ползи от равенството между половете в ЕС са събрани в девет публикации.

1. Преглед на литературата: налични доказателства за социалните и икономическите ползи от равенството между половете и методологични подходи (*Literature review: existing evidence on the social and economic benefits of gender equality and methodological approaches*).
2. Общи прегледи на ЕС и държавите — членки на ЕС (*EU and EU Member State overviews*).
3. Доклад за емпиричното приложение на модела (*Report on the empirical application of the model*).
4. Как бяха събрани доказателствата: информационен документ относно теоретичната рамка и модела (*How the evidence was produced: briefing paper on the theoretical framework and model*).
5. Как бяха събрани доказателствата: информационна справка за теоретичната рамка и модела.
6. Икономически въздействия от равенството между половете в контекста на политиката на ЕС: информационен документ.
7. Икономически въздействия от равенството между половете: информационен документ.
8. Защо равенството между половете в образованието по НТИМ води до икономически растеж: информационен документ.
- 9. Защо премахването на разликите в активността на пазара на труда и заплащането на жените и мъжете води до икономически растеж: информационен документ.**

Всички публикации, подробните резултати от проучването и информация за методологията могат да се намерят на уебсайта на EIGE.

Европейският институт за равенство между половете (EIGE) е центърът на ЕС за знания в областта на равенството между половете. EIGE подпомага авторите на политики и всички заинтересовани институции в усилията им да превърнат равенството между жените и мъжете в реалност за всички европейци, като им предоставя специфични експертни знания и съпоставими и надеждни данни за равенството между половете в Европа.

Допълнителна информация:

Европейски институт за равенство между половете, EIGE

Gedimino pr. 16

LT-01103 Вилнюс

ЛИТВА

Тел. +370 52157444

Адрес за електронна поща:

eige.sec@eige.europa.eu

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu/>

ISBN 978-92-9470-110-7
doi:10.2839/66269

Служба за публикации